

zo ma di *MIDWEEK ROEIEN* do vr za

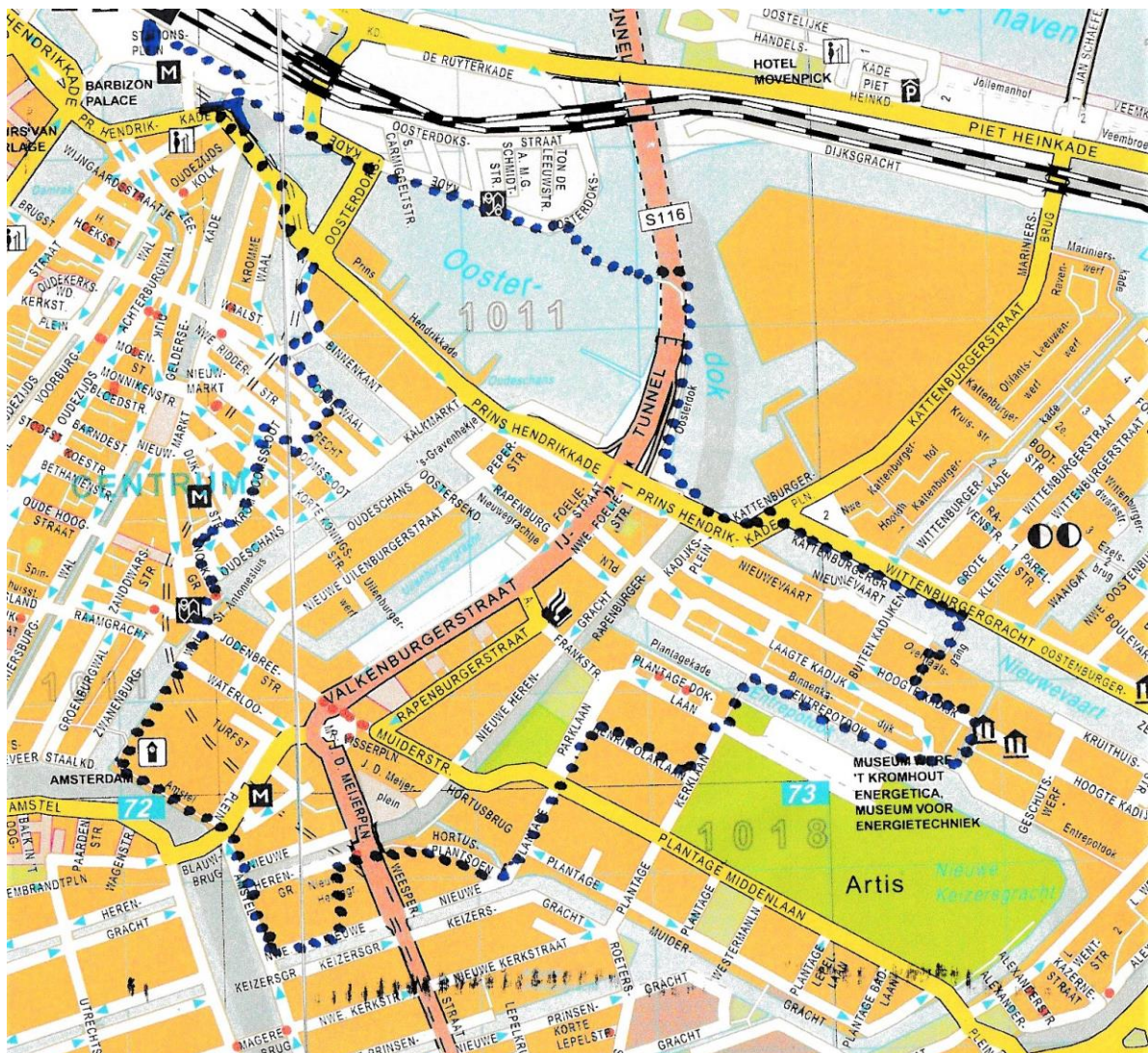
Deze routebeschrijving na gebruik graag weer inleveren op het uitgiftepunt. © april 2020

Vragen of problemen? Bel Carine Hoogveld op 06 4150 1926

Te Voet2: Bruggen & Beelden Wandeltocht Plantagebuurt Amsterdam.

WANDELTOCHT 'BRUGGEN EN BEEDEN' PLANTAGE BUURT AMSTERDAM

Veel plezier! Opmerkingen, correcties en aanvullingen zijn welkom bij Carine Hoogveld en Ida Linse: carineh@xs4all.nl, idalinse@gmail.com. © april 2020

WE BEGINNEN DE WANDELING BIJ HET CENTRAAL STATION (AAN DE KANT VAN HET CENTRUM). MET JE RUG NAAR HET STATION GA JE NAAR LINKS

Het Centraal Station werd ontworpen door Pierre Cuypers (1876). Bij de bouw werd hij geïnspireerde door de late gotiek en de vroege Renaissance. De beelden in de gevel verwijzen naar het maritieme verleden van Amsterdam.

In de roman *Publieke Werken* van Thomas Rosenboom wordt beschreven hoe het aan de overkant schuin rechts gelegen **Victoriahotel** om twee kleine huisjes heen gebouwd werd.

Aan de linkerkant van het Centraal Station kun je door het glas een blik werpen op **de Koninklijke Wachtkamer**.

Schuin tegenover het Centraal Station ligt de **Nicolaasbasiliek** (1887, architect Adrianus Bleijs) met haar beeldbepalende (neo)barokke koepel en torens als boegbeeld van Amsterdam.

BLIJF DIT WATER VOLGEN, STEEK DE VOETGANGERSBRUG / FIETSENSTALLING EN DE ZEBRA OVER EN VOLG DE OOSTERDOKSKADE (JE LOOPT LANGS HET CHINESE SEA PALACE)

Voor de bouw van het Centraal Station werden er in het IJ drie eilanden aangeplempt, waardoor het Open Havenfront verloren ging. Je loopt nu over een van die eilanden.

Je wordt verwelkomd door Simon Carmiggelt, met op de brug een **plaquette** met de tekst: *“Amsterdam is een heerlijke stad om te verlaten en ààn te komen”*.

Vanaf de zevende etage van **de OBA** (Openbare Bibliotheek, Oosterdokskade 143, gebouwd door Jo Coenen) heb je een mooi uitzicht over de stad.

Ter hoogte van de Openbare Bibliotheek zijn boven op het lifthuisje van de fietsenstalling Oosterdoks Eiland **‘de blozers’** te zien (Marjet Wessels Boer, 2012). Ze plaatste op het lifthuisje twee epoxy wezentjes, die omlaag kijken. Overdag worden de zwarte zonnecellen van de wezentjes opgeladen. In de avond gaan de ogen van de blozers open en lichten de lijfjes wit op. Wanneer fietsers afdalen krijgen ze een kleurige lichttrilling (blozen). Met dit illuminatie-object verwijst de Gemeente Amsterdam naar de duurzaamheid, die ze nastreeft. De door de dag verzamelde zonne-energie wordt 's avonds afgestaan aan de ledverlichting.

Op de unieke locatie op de kop van het Oosterdokselaand komt een **‘tech campus’** van Booking.com met transparante gevels (ontwerp Ben van Berkel, UNStudio)

LOOP RECHTDOOR OVER DE MR. J.J. VAN DER VELDEBRUG IN DE RICHTING VAN NEMO

Mr. J.J. van der Velde was de bedenker van het tracé van de IJtunnel (vanaf de brug herkenbaar aan de twee ontluchtungskokers).

Aan de andere kant van de brug zie je in de vorm van een gigantisch kopergroen schip het door Renzo Piano ontworpen **NEMO SCIENCE MUSEUM** (1997), dat boven de IJtunnel geplaatst werd. De architect spiegelde in zijn ontwerp de tunnel: waar de tunnel omlaag gaat, komt het gebouw omhoog.

Het dakplein van het gebouw fungeert als recreatieplek en uitzichtpunt, maar herbergt ook vetplanten, kruiden en bijenkasten.

SLA NA DE BRUG RECHTSAF EN LOOP VIA DE TRAPPEN BIJ DE INGANG VAN NEMO NAAR DE ANDERE KANT VAN HET OOSTERDOK WAAR JE RECHTSAF DE WANDELING VERVOLGT

Het waterrad laat zien dat je met water energie kunt opwekken.

Aan de andere kant van het Oosterdok zet **Vereniging Museumhaven Amsterdam** zich in voor het behoud van historisch varend erfgoed, zoals te zien is in de tjalken, klippers en aken.

Op de kade staan de werktuigen waarmee scheepsonderdelen gemaakt werden.

Bij het mededelingenbord van Vereniging Museumhaven, wordt de (maritieme) geschiedenis van Amsterdam en de betekenis van het Oosterdok uiteengezet

Aan de overkant van het water ligt achter een **replica van een VOC-schip** het **Scheepvaartmuseum**.

Dit in 1656 door Daniël Stalpaert gebouwde voormalig 's Lands Zeemagazijn diende als opslagplaats voor zeilen, touwen en wapens. In de tongewelven onder het gebouw kon 40.000 liter regenwater opgevangen worden, dat gebruikt kon worden als drinkwatervoorziening voor de schepen.

In het fronton van de gevel wordt de macht ter zee en de rijkdom van Amsterdam in beeld gebracht, vermoedelijk het werk van Artus Quellinus (1655). Neptunus, de god van de zee, staat gearmd met 's Lands Zeebewind in het midden. Watergoden dragen goederen, die door de Amsterdamse stedenmaagd in ontvangst worden genomen.

LOOP AAN HET EIND VAN HET OOSTERDOK LINKSAF NAAR BOVEN LANGS ARCAM

Vanwege de sculpturale vorm wordt het **ARCAM-gebouw Prins Hendrikkade nummer 600** (2003, René van Zuuk) ook wel 'de slak' genoemd. ARCAM behartigt de belangen van architecten en stedenbouwkundigen.

BLIJF DE PRINS HENDRIKKADE VOLGEN IN DE RICHTING VAN HET SCHEEPVAARTMUSEUM

Aan de Prins Hendrikkade waren verschillende instellingen voor de zeevaart gevestigd, zoals de voormalige Kweekschool van de Zeevaart (nummer 193) en het voormalig Zeevaartuis met het **beeld van een zeeman** (Joost Barbiers, 1980).

In het **fronton van de gevel** aan de straatkant van het **Scheepvaartmuseum** personifieert een vrouwenfiguur met schepen op haar hoofd wederom 's Lands Zeebewind. Aan weerszijden dragen mannen touwen, een vat, een kanon en een vlag bestemd voor de schepen (Artus Quellinus, 1655).

Nu je toch voor Het Scheepvaartmuseum staat: het loont de moeite om even een blik te werpen op de prachtige glazen overkapping van de binnenplaats (ontworpen door Liesbeth van der Poll).

STEEK DE ZEBRA OVER NAAR HET KATTENBURGERPLEIN EN DE KATTENBURGERGRACHT, LOOP LANGS HET WATER TOT DE PELIKAANSBRUG

Hoewel de **gevelwand van het Kattenburgerplein** oud oogt, betreft het bouw uit 1970, waarbij zoveel mogelijk de oude gevelwand hersteld werd. Op het plein staat op een hoge sokkel een metalen beeld van de **Sailing Man** van Albert Freijmuth (1986, een zeilboot op golvend water met een schipper aan dek uit). De grote werven van de Admiraliteit lagen vooral op Kattenburg.

Het **scheepsanker** is een geschenk van Hoogovens Handel Constructiestaal BV.

Op nummer 77 – 95 van de Wittenburgergracht herinnert een toegangspoort aan de gesloopte rooms-katholieke **Sint- Anna** uit 1900.

De in 1670 door Dortsman in samenwerking met Daniël Stalpaert ontworpen **Oosterkerk** werd in 1963 wegens bouwvalligheid gesloten. Het optreden van de buurt voorkwam dat de kerk werd afgebroken. De kerk is in historische staat hersteld.

STEEK BIJ DE PELIKAANSBRUG HET WATER OVER

De naar een pakhuis vernoemde **Pelikaansbrug** werd in 1984 ontworpen door Dick Sterenberg in de kleuren van de stijl. De brug verving een veer, de Overhaalsgang.

Links van de brug ligt het van hergebruikt afval gemaakte **Drijvende Yland**. Arie Taal liet zich hierbij inspireren door Jasper Grootveld.

Daarachter kun je de Stoomhellingen zien van het **Kromhoutmuseum**. De Kromhoutwerf verwerfde naam met het maken van scheepsmotoren.

SLA NA DE BRUG RECHTSAF EN DIRECT DAARNA LINKSAF DE OVERHAALSGANG IN, GA LINKSAF DE HOOGTE KADIJK OP, STEEK DE OPHAALBRUG OVER EN LOOP METEEN NA DE BRUG DE METALEN TRAP AF

De door Werkspoor op Oosterburg uitgevoerde **ophaalbrug (brug 80)**, met siersmeedwerk balustrades, werd ontworpen door A. de Graaf (1902). Het is een rijksmonument.

De volgende **brug (brug 327)** was oorspronkelijk een draaibrug voor het spoor. Aan de kant van Artis zijn de tandraden nog te zien in de ronding waar de brug gedraaid werd.

Aan de overkant van het water ligt **Artis** en wanneer je geluk hebt kun je zebra's of giraffen zien.

STEEK DEZE BRUG OVER EN LOOP LANGS DE PAKHUIZEN VAN HET ENTREPOT TOT DE NIJLPAARDBRUG AAN JE LINKERHAND

In de **pakhuisen** van het **Entrepotdok** werden geïmporteerde goederen opgeslagen. De pakhuisen dragen namen van Nederlandse en Belgische steden. De kraan verwijst nog naar de bedrijvigheid. Tot 1895 hoefde geen invoerrechten betaald te worden. Daarom was het gebied ook helemaal afgesloten, maar het dok verloor haar functie, toen het Oostelijk Havengebied werd aangelegd. In de jaren tachtig werden onder wethouder Jan Schaefer (bekend van de leus "in gelul kun je niet wonen") de pakhuisen door Joop van Stigt omgebouwd tot woningen. Het pakhuisencomplex werd met een lengte van 500 meter het grootste woningwetmonument van Europa. Het is een mooi voorbeeld van de stadsvernieuwing.

STEEK DE NIJLPAARDENBRUG OVER, LOOP DOOR DE PLANTAGE KERKLAAN

Het Verzetsmuseum (nummer 61) is gevestigd in gebouw Plancius, een voormalige joodse repetitieruimte en sociëteit.

GA BIJ DE HOOFDINGANG VAN ARTIS RECHTS DE HENRI POLAKSTRAAT IN

In de Henri Polakstraat woonden veel welgestelde Joden (zeker 200 Joden uit deze straat werden in WO II vermoord). Pas na de oorlog werd de naam van de straat van Plantage Franschelaan, veranderd in de Henri Polaklaan. Henri Polak was de voorzitter van de Diamantwerkersbond (de eerste vakbond in Nederland).

Op **nummer 9** staat het voormalig hoofdkantoor van deze bond de **ANDB**, bekend onder de naam **Burcht van Berlage**. Tegenwoordig is het Vakbondsmuseum er gevestigd.

Tegenover het vakbondsmuseum op **nummer 12b** was het **Portugees Israëlitisch Ziekenhuis** gevestigd. **De pelikaan met drie jongen** verwijst naar de Portugees-Israëlitische gemeente.

SLA LINKSAF DE PLANTAGE PARKLAAN IN, RECHTS LIGT HET WERTHEIMPARK

Het Wertheimpark is het oudste park van Amsterdam. Het werd in 1812 door Napoleon aan de stad geschonken (op kosten van de stad). Twee witmarmeren sfinxen met lantaarns markeren de ingang.

Loop door de ingang naar rechts naar het monument **Gebroken Spiegels** van Jan Wolkers. Jaarlijks vind hier de Nationale Holocaust herdenking plaats. "Nooit meer Auschwitz" staat op het monument.

Het park werd vernoemd naar de Joodse weldoener Abraham Wertheim. Na de oorlog werd de naam van het park van Parktuin gewijzigd in de huidige naam. Een **fontein** met een plaquette met portret van Wertheim herinnert aan de weldoener.

Al in 1682 werd er besloten om de Plantage, zoals deze wijk genoemd wordt, tot groengebied te bestemmen. Vanwege de oorlog van 1672 en een pestuitbraak was de vraag naar woningen afgenomen. Daarom vind je hier zoveel groen (Artis, de Hortus en dit park).

STEEK SCHUIN LINKS DE PLANTAGE MIDDENLAAN OVER EN BLIJF DE PLANTAGE PARKLAAN VOLGEN, LOOP LANGS DE HORTUS

In het **Hugo de Vries-laboratorium** (1912) van architect Joan van der Meij zijn onder meer in het decoratieve metselwerk al enige elementen van de Amsterdamse Schoolstijl herkenbaar.

Op de Plantage Parklaan woonde op **nummer 9** de erfelijkheidsgeloorde Hugo de Vries. Hij kreeg zijn eigen **toegangspoortje** recht tegenover zijn woonhuis. Via dat toegangspoortje heb je direct zicht op de Gunnera (een plant met mammoetbladeren met een doorsnede van wel 2.50 meter).

Iets verder ligt de prachtige **Palmenkas**, die speciaal gebouwd werd om Hugo de Vries te eren.

De **Hortus Botanicus** is een van de oudste botanische tuinen ter wereld (1682), oorspronkelijk bedoeld als medicinale kruidentuin.

BLIJF DE HORTUS VOLGEN EN GA RECHTSAF HET HORTUSPLANTSOEN IN

In het Hortusplantsoen staat tegenover de Reinwardt Academie **het Monument voor Joodse Dove Oorlogsslachtoffers** (2010 van Truus Menger-Oversteegen).

Op de voorkant van de sokkel staat een reliëf van Bart Koolen, waarin '**wereld doof blijven**' in gebarentaal wordt uitgebeeld.

Achter dit beeldje zie je het Jonas Daniël Meijerplein liggen met het beeld van de Dokwerker (Mari Andriessen, 1952) ter herinnering aan de Februaristaking.

Op de achtergrond daarvan zie je de Portugees-Israëlitische Synagoge uit 1675.

Links aan de overkant van de Wibautstraat staat het Hoogduitse Synagogencomplex (tegenwoordig het Joods Historisch Museum).

SLA LINKSAF EN LOOP HET TUNNELTJE ONDER DE WIBAUTSTRAAT DOOR

De wanden van het fietstunneltje worden gesierd door **de Hiërogliefen** van Lou Heldens, zijn weergave van "op doortocht".

Direct na het tunneltje worden in het **Nationaal Holocaust Namenmonument** de namen van de 102.000 omgekomen Joden en 220 Sinti en Roma herdacht.

JE KOMT NU OP DE NIEUWE HERENGRACHT.

Zoals al bij het Wertheimpark aangegeven, leidde de verminderde vraag naar woningen (mede als gevolg van eerdere uitbreidingen, het Rampjaar en een pestuitbraak) ertoe dat de overheid enige bouwkavels aan liefdadigheidsinstellingen schonk. Aan de oostkant van de Amstel kwam daardoor een groot aantal instellingen voor zieken, ouderen en landlopers. Ook tal van protestante, katholieke en Joodse instellingen vingen oudere en zieke geloofsgenoten op in grootschalige instellingen. Aan je linkerhand tref je drie voorbeelden daarvan aan van de protestantse Diaconie:

Nummer 20 Amstelrank: "De milde liefde van Johanna Bontekoning Gaf Jesus Arme leen dit Nuttig Huys ter wooning". Amstelrank bood onderdak aan bestedelingen: chronisch zieken die aan particulieren waren uitbesteed. Tegenwoordig is er de medische mensenrechtenorganisatie Dokters van de wereld gevestigd.

Nummer 18: Corvershof (1723, met in de voorgevel de wapens van de stichters Joan Corver en zijn Vrouw Sara Trip) was bestemd voor Oudere Hervormde echtparen.

Daarnaast ligt **Amstelhof** (nu Museum de Hermitage) in 1682 door de Diaconie gebouwd als tehuis voor hulpbehoevende bejaarden.

GA TER HOOGTE VAN NIEUWE HERENGRACHT TUSSEN NUMMER 18 EN 20 LINKSAF DE BINNENTUIN VAN AMSTELHOVEN IN

Deze tuin dateert uit 1681 en was oorspronkelijk een boomgaard die de verzorgingshuizen van fruit voorzag. Mien Ruys ontwierp de huidige gemeenschappelijke tuin, die van 10:00 tot 18:00 uur open is voor publiek. In de tuin staan kunstwerken, zoals de **Zeven werken van Barmhartigheid** van Tineke Smit.

GA BIJ HET LAANTJE MET PLATANEN RECHTSAF (IN CORONATIJDEN DAARNA WEER LINKSAF LANGS HET BOLVORMIGE FONTEINTJE EN HET VAN LIMMIKHOF RICHTING NIEUWE KEIZERSGRACHT)

WANNEER DE HEKKEN OPEN ZIJN KUN JE RECHTDOOR LOPEN, RICHTING HERMITAGEMUSEUM, DE BEELDEN (RECHTS) BEKIJKEN EN LINKSAF VIA DE HEKKEN DE NIEUWE KEIZERSGRACHT OP

In het van de tuin bij de Hermitage staan een aantal kunstwerken:

Katja (Eddy Roos, 1983).

Vier junk-art beelden van Patrick Visser: van ingezameld oud ijzer maakte hij vier levensgrote dieren.

Het **hekwerk met bladmotieven** is van kunstenaar Michael van Gessel.

LOOP OP DE NIEUWE KEIZERSGRACHT SCHUIN RECHTS NAAR HET WATER VAN DE GRACHT

Bij de uitgang van de tuin van de Hermitage staat aan de rand van de gracht **een bord met uitleg over de Schaduwkant**.

Deze buurt maakte deel uit van de welvarende Amsterdamse Jodenbuurt. Ter herinnering aan de 200 vermoorde joodse bewoners van de 30 huizen langs dit deel van de Nieuwe Keizersgracht werden hun namen aangebracht op metalen plaquettes in de hardstenen band tegenover het huis dat ze bewoonden.

Op nummer 58 aan de overkant het huis, waarvan het balkon door Atlanten gedragen wordt, was de Joodse Raad gevestigd en werden de deportaties in Nederland gecoördineerd.

Op nummer 28 - 44 aan de overkant: Van Brants-Rushofje (architect Marot, in LodewijkXIV-stijl) gebouwd voor de huisvesting van behoeftige arme vrouwen '*niet onder de vijftig jaren oud, van de Lutherse gezindte*'. Het reliëf verwijst naar de weldadigheid.

De Dirk van Nimwegenbrug werd vernoemd naar een van de leiders van de Februaristaking.

GA RECHTSAF EN LOOP LANGS DE HERMITAGE EN DE OPHAALBRUG NAAR DE BLAUWBRUG

De withouten dubbele ophaalbrug (1972) werd vernoemd naar Walter Süskind, die gedurende de Duitse bezetting joodse kinderen hielp ontsnappen uit de Hollandse Schouwburg en de crèche daartegenover. De brug en het historiserend houten brughuisje werden in 1970 ontworpen door Dirk Sterenberg.

Brug 236, de Blauwbrug(1883, men maakte gebruik van blauwe kalksteen). Tot de bouw van deze door Bastiaan de Greef en Willem Springer gebouwde brug lag er een houten ophaalbrug in de stijl van de Magere Brug. Evenals de Hogesluisbrug, werd de Blauwbrug beschouwd als een toegangsroute tot de stad. Zeker met de Wereldtentoonstelling van 1883 voor ogen, wilde men de brug een luxe aanzien geven.

De ontwerpers oriënteerden zich bij de bouw op de Pont Neuf in Parijs (maar in de snelstromende Seine waren stevige pijlers noodzakelijk, in de Amstel niet). De verzwaarde pijlers hebben de vorm van scheepsboegen. Springers zoon Jan ontwierp de decoraties: de balustrades, de acht zuilen (met halverwege de zuilen een scheepsvorm), maskers en keizerskronen. De scheepsvormen fungeren als dragers voor de dubbele lantaarns.

BLIJF RECHTDOOR LOPEN, STEEK DE STRAAT OVER EN IN HET TROTTOIR VOOR DE STOPERA VISUALISEERDE OTTO TREUMAN EEN VOORMALIG ISRAËLITISCH JONGENSWEESHUIS

Het gedenkteken volgt in wit marmer de contouren van het voormalig jongensweeshuis (in 1977 gesloopt). Bijna 100 jongens werden afgevoerd naar Sobibor. Drie verzorgers gingen vrijwillig mee. Niemand keerde weerom.

BLIJF DE AMSTEL VOLGEN TOT DE KRUISING VAN DE AMSTEL EN DE ZWANENBURGWAL

Het zwarte **Monument Joods Verzet 1940-1945** (1988) op de hoek van de Amstel en de Zwanenburgwal is van Joseph Glatt. Het is opgericht ter herinnering aan alle Joodse verzetsmensen die in de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen. Het bestaat uit een metershoge zwarte granieten zuil met daarop afgebeeld de stenen tafelen. In het Hebreeuws en het Nederlands is op de voorzijde van de zuil de volgende tekst te lezen:

TER HERINNERING AAN HET VERZET
VAN DE JOODSE BURGERS
GEVALLEN IN 1940-1945
5700 – 5705 (Joodse jaartelling)

Vóór brug 229 staat het beeld van Baruch **Spinoza**, onthuld op zijn 376^e geboortedag. Het in 2008 door Nicolas Dings ontworpen beeld staat vlakbij de geboorteplek van de filosoof, de pleitbezorger van vrijheid van meningsuiting en tolerantie (gesymboliseerd door de exotische halsbandparkieten, die zich in Amsterdam een plaats naast de mussen verwierven). De rozen op zijn mantel verwijzen naar zijn zegelring met een roos naar zijn Portugese afkomst.

In het ellipsvormige voetstuk (als verwijzing naar de banen van de planeten in het universum, dat Spinoza trachtte te doorgronden) staat: "Het doel van de staat is de vrijheid".

De icosaeëder (de twintig gelijkzijdige driehoeken) verwijst naar zijn vak als lenzenslijper, maar het staat ook symbool voor zijn filosofisch gedachtegoed (het universum als model, geslepen door de menselijke geest).

BLIJF RECHTDOOR LOPEN OVER DE ZWANENBURGWAL (WATERLOOPLEIN)

Recht voor je staat op de Sint Anthoniesluis **een zuil, gedragen door een schildpad (Grenspaal van Hans 't Mannetje)**. De grenspaal geeft aan waar een niet gebouwde snelweg eindigde. Het was de bedoeling hier een snelweg aan te leggen van het Mr. Visserplein naar de Prins Hendrikkade. De tekst op de sokkel verwijst naar (metro)rellen in de jaren zeventig:

TOT HIER VERDWEEN HET OUDE STADSPATROON
VAN HIER BEGON DE STADSVERNIEUWING IN DEZE BUURT
TER HERINNERING WERD IN 1986 DIT GEDENKTEKEN OPGERICHT.

Jacob Israël de Haan refereerde met zijn tekst naar de oude Jodenbuurt "DIE TE AMSTERDAM VAAK ZEI: 'JERUZALEM' EN NAAR JERUZALEM GEDREVEN KWAM, HIJ ZEGT MET MIJMERENDE STEM 'AMSTERDAM, AMSTERDAM' "

Dank zij deze reellen werd voorkomen dat er nog meer kaalslag plaatsvond. De aanleg van een autoweg dwars door dit oude stadsdeel werd verhinderd.

Het zwarte huisje met tuitgevel '**De Sluyswacht anno 1695**' is het enig overgebleven gebouw aan deze kant van de Jodenbreestraat.

Aan de overkant van de Jodenbreestraat woonde en werkte **op nummer 4 Rembrandt van Rijn** in de periode van 1639 tot 1658 (tegenwoordig is het een museum).

Vanaf de Anthoniesluis heb je een mooi zicht op de Montelbaanstoren en het in de vorm van een gigantisch groen schip gebouwde NEMO science museum.

In het trottoir ligt het kunstwerk **Pagaai** van Christof Fink (2006). Het bestaat uit twee delen: een peddel met verwijzingen naar de toeristische attracties in de buurt en een globe. In die globe fungeert de Dam als een soort middelpunt van de aarde. De grijs-zwarte tableaus vallen nauwelijks op in het straatbeeld.

Links staat de zeventiende-eeuwse **leprozenpoort**, oorspronkelijk de poort naar het leprozenhuis.

LOOP BIJ DE LEPROZENPOORT HET TRAPJE AF NAAR DE SAINT ANTONIESLUIJ, VOLG DE SNOEKJESGRACHT, STEEK DE SNOEKJESBRUG OVER EN SLA LINKSAF EN GA RECHTSAF DE KROM BOOMSLOOT IN

Aan de overkant ligt in de bocht een pleintje met bankjes en een **pilaarvormig kunstwerk** van Wim Tap (1989).

BLIJF DE KROM BOOMSSLOOT VOLGEN

De Krom Boomssloot werd in 2007 verkozen tot een van de mooiste grachten van Amsterdam.

De Armeens-Apostolische kerk (nummer 22) is gevestigd in een oud pakhuis. Sinds 1989, met de komst van Armeense gelovigen, onder meer uit Turkije, in gebruik genomen als kerk. Het prachtig **gebeeldhouwde kruis op de hoek** herinnert aan de slachtoffers van de Armeense genocide in het Ottomaanse Rijk (1915).

Schottenburg (nummer 18) is een van de oudste pakhuizen van Amsterdam.

STEEK DE BRINGREVEBRUG OVER, SLA RECHTSAF DE RECHT BOOMSSLOOT IN, LINKSAF DE MONTELBAANSSTRAAT EN WEER LINKSAF DE OUDE WAAL OP

De Montelbaanstoren (1516) aan je rechterhand werd gebouwd als uitkijktoren over de Zuiderzee. De naam ontstond, omdat hertog Alva een kasteel wilde bouwen naast de toren (Monte Alba), hetgeen verbasterd zou zijn tot Montelbaanstoren.

Begin zeventiende eeuw verloor de toren haar functie en plaatste Hendrik de Keyser er een sierbekroning op in renaissancestijl.

De Waaleilandsbrug is in 1913 door Jo van der Mey ontworpen. De massiviteit van de brug en de driehoekige doorvaarten vallen direct in het oog. Die hoekigheid vind je terug in de smeedijzeren balustrade van de brug.

De smeedijzeren zeepaardjes onderaan de lantaarns zijn mogelijk het werk van zijn toenmalige assistent Piet Kramer.

Destijds werden de driehoekige kepervormige doorvaarten sterk bekritiseerd, omdat ze niet zouden passen in de vloeiende lijnen van de traditionele boogbruggen.

STEEK DE WAALEILANDERSBRUG OVER EN SLA LINKSAF NAAR DE BINNENKANT

Loop naar de ingang van het **Amrath hotel** (1913 -1916). In dit voormalig **Scheepvaarthuis** kon je kaartjes kopen voor verre zeereizen.

Van der Mey zette zich met deze expressieve rijk gedecoreerde bouw af tegen de sobere, rationele bouw van Berlage. Met de uitbundige decoraties in verschillende materialen (smeedwerk, beeldhouwkunst, glas-in-lood) is het een prachtig voorbeeld van Gesamtkunstwerk waarin architecten, beeldhouwers, siersmeedwerkers en glazeniers vanuit één gedachte samenwerkten aan een gebouw.

Doordat het gebouw aan de binnenkant wordt gedragen door een betonnen skelet kon er rijkelijk geëxperimenteerd worden met metselverbanden. Bij de opening van het gebouw werd voor het eerst de naam Amsterdamse School geïntroduceerd.

Bij de ingang bracht Hendrik van den Eijnde de vier wereldzeeën, waar de rederijen op voeren, in beeld. De zes scheepvaartmaatschappijen, de opdrachtgevers voor het gebouw, zijn herkenbaar aan hun beginletters (zoals onder meer KPM, KNSM, NRM).

De hoofdingang van het gigantische driehoekige gebouw wordt bekroond door een afgeknotte toren. De loden dakranden zijn uitgevoerd in de vorm van golven en scheepstouwen.

Het gebouw staat op de plek, vanwaar Cornelis Houtman (het eerste natuurstenen portret van links) in 1595 zijn reis naar de Oost begon.

De decoraties van het gebouw verwijzen zowel naar de zee (de wereldzeeën, dolfijnen, walvissen, golfpatronen) als naar de handel (Mercurius) en de rijke scheepvaartgeschiedenis van Amsterdam.

In de natuurstenen uitstekende blokken zijn door Hildo Krop portretten van zeevaarders, ontdekkingsreizigers, gouverneurs van koloniën en geleerden in beeld gebracht, naar schetsen van Michiel de Klerk. Willem Barentsz. (de ontdekker van Spitsbergen) is derde kop van links.

Het siersmeedwerk werd naar ontwerp van De Klerk en Kramer uitgevoerd door de firma Winkelman & van der Bijl en de firma Spaan. Het glas-in-loodwerk is van Bogtman.

In 1983 neemt het Gemeentevervoerbedrijf haar intrek in het gebouw, nadat de scheepvaart minder belangrijk geworden was. Sinds 2007 is er een vijfsterren hotel gevestigd in het gebouw.

GA LINKSAF DE PRINS HENDRIKKADE OP

Tegenover het Amrath hotel zie je op de Prins Hendrikkade op de Kraansluis een **Borstbeeld van Prins Hendrik de Zeevaarder** (1885, van Frans Stracké).

BLIJF DE PRINS HENDRIKKADE VOLGEN

De Schreierstoren is een verdedigingstoren uit 1487. Vroeger heette de toren de Schrayershoucktoeren ('schray' is scherp): de stadsmuur maakte hier een scherpe hoek. Later werd er een andere verklaring gegeven aan de naam. De toren zou op de plaats liggen, waar vrouwen huilend afscheid namen van hun man, voordat hij op een VOC-schip vertrok.

In de noordoostelijke muur werd een plaquette aangebracht ter herinnering aan het feit dat Hudson in 1609 hiervandaan vertrok naar de Nieuwe Wereld.

STEEK DE ZEBRA OVER EN JE BENT WEER BIJ HET CENTRAAL STATION

